

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ ПРОСТОРУ

для студентів

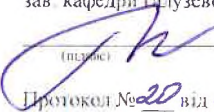
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітній ступінь бакалавр
освітня програма соціологія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	202 /202
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	звіт

Викладач Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Продовжено на 20 /20 в р _____ і _____ 20 р
на 20 /20 в р _____ і _____ 20 р

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри галузевої соціології

(підпис) Ольга БЕЗРУКОВА
Протокол № 20 від « 24 » 04 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «29» липня 2022 року № 8
Голова науково-методичної комісії
(підпис) Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. **Мета дисципліни** – ознайомлення з основними теоретичними визначеннями, способами глибокого та поверховного розуміння понять «простір» та «соціальний простір» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація теми простору в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання просторових концептів в соціологічній евристичній.

2. **Передні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати історію соціологічного знання*
2. *Вміти аналітично мислити*
3. *Володіти елементарними навичками роботи з комп'ютерною та цифровою технікою*

3. **Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна входить до переліку вибіркового блоку «Соціологія урбанізації та глобалізації»; структурно носить проблемний характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності просторових концептів і метафор в соціологічній теорії. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювати першоджерела, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціального простору, здобуття знань про способи глибокого та поверховного розуміння поняття «соціальний простір», про відмінності між фізичним і соціальним простором суспільства, про основні теоретичні концепції, які ексклюбують поняття соціального простору, про роль і значення просторових метафор в соціології, про сутність просторових образів та уявлень та їхнє соціальне значення.

4. **Завдання (навчальні цілі):** основним завданням є сприяння формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності та евристичного потенціалу просторових концептів і метафор в соціологічних дослідженнях та аналітичній роботі.

Що спрямовано на формування наступних **компетентностей:**

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК09. Здатність визначати теоретико-методологічні засади й формулювати ключові результати досліджень окремих галузей соціологічного знання.

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Код	Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці дисципліни
	Результат навчання			
1	знати відмінності між фізичним і соціальним простором суспільства, основні теоретичні концепції, що ексклюбують поняття простору, соціального простору, роль і значення просторових метафор в соціології, сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення, поняття простору тіла, простору міста, простору дії, відмінності та діалектичні зв'язки між глобалізацією, регіоналізацією, локалізацією	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота, тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси), реферат	40
2	вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювати першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціального простору	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота, тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси), реферат	35
3	організувати та презентувати дослідницький проєкт	самостійна робота, практичні заняття	презентація, колоквиум	15
4	вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота, тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси)	10

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1	2	3	4
PH01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	+	+	+	
PH13. Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя			+	+
PH14. Визначати теоретико-методологічні та концептуальні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання	+	+		

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

1. активна робота на практичних заняттях: PH1, PH2, PH4 – **20 балів** (12 мінімум);
2. виконання контрольних робіт: PH1, PH2, PH4 – **20 балів** (12 мінімум); KP1 – 5 (3), KP2 – 5 (3), KP3 – 5 (3), KP4 – 5 (3);
3. виконання та презентація результатів дослідницького завдання: PH3 – **20 балів** (12 мінімум);

- **підсумкове оцінювання:** письмовий іспит (бланк містить два питання) – **40 балів**.
Мінімальний бал успішного складання іспиту – 24 бали.

- **умови допуску до підсумкового іспиту (PH1, PH2):** студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менше ніж **36 балів**; такий студент допускається до іспиту за умови написання реферативної роботи змістом та обсягом відповідним кількості неопрацьованих ним тем дисципліни.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Практичні заняття оцінюються по факту проведення, бали накопичуються протягом семестру.
2. Контрольні роботи виконуються після вивчення тематичного блоку на найближчому за графіком навчання практичному занятті.
3. Дослідницьке завдання виконується протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Простір та теорія простору.				
1	Теоретичне різноманіття смислів концепту «простір» та основних просторових понять.	4	2	4
2	Фізичний, біологічний та соціальний виміри простору.	4	2	4
3	Соціологічні та навколосоціологічні теорії простору.	4	2	4
Контрольна робота 1			2	2
2. Соціальний часопростір.				
4	Соціальний хронотоп.	2	2	4
5	Соціальна пам'ять в просторі і часі.	2	2	4
Контрольна робота 2			2	2
3. Соціологічний вимір простору суб'єкта.				
6	Особистісний простір.	2	2	4
7	Простір дому та оселі.	2	2	4
8	Явища топофільії і топофобії.	2	2	4
Контрольна робота 3			2	2
4. Відображення соціального простору в мистецтві.				
9	Соціальні аспекти простору в живописі, скульптурі та ганчі.	2	2	4
10	Мовний простір та простір в літературних творах та кіномистецтві.	2	2	4
Контрольна робота 4			2	2
Дослідницьке завдання (ДЗ)			4	14
Всього:		26	32	62

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекції – 26 год.

Практичні заняття – 32 год.

Самостійна робота – 62 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні (базова):

- Петренко-Лисак А.О. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: Валекс, 2013. – 400 с.

Додаткова:

- Бауман З. Не ризикуйте є незнайомцями // Текущая современность / пер. с англ. под ред. Ю.В. Асочакова. – Режим доступу: <https://coollib.net/b/427264/read#t21>
- Бурдьє П. Социальное пространство: поля и практики / Пер. с франц., отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н.А.Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии, СПб.: Алетейя, 2007. – С. 554-574.
- Бурдьє П. Социология социального пространства / Пер. с франц., отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н.А. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии, СПб.: Алетейя, 2007. – С. 49-63.
- Зиммель J. Эссе о Чужаке // Социальное пространство: Междисциплинарные исследования: Реферативный сборник / РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информационных

исследований. Отдел социологии и социальной психологии. Отв. ред. Гирко Л. В. – М.: ИНИОН, 2003. – С. 181-186.

- Зиммель, J. Мост и дверь. – Режим доступу: (посилання на G-диск надається викладачем)
- Латур Б. Где недостающая масса? Социология одной двери. – Режим доступу: <http://www.bruno-latour.fr/sites/default/files/downloads/50-MISSING-MASSSES-RUSS.pdf>
- Лефевр А. Производство пространства: пер. с фр. – М.: Strelka Press, 2015. – С. 80-171.
- Ручка А.О., Скокова Л.Г. Дім як приватний соціокультурний простір // Вісник Львів. Ун-ту. – Сер. соціол. – 2008. – Вип. 2. – С. 162-181.
- Шюс А. Возвращающийся домой. – Режим доступу: (посилання на G-диск надається викладачем)

Для поглибленого вивчення (не є ані обов'язковою, ані додатковою – література для тих, хто зацікавився окремими темами):

- Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / Пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юлія. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 440 с.
- Бауман З. Значимые места, «пожирившие места», «неместа», пустые пространства // Текущая современность. – Режим доступу: <https://coollib.net/b/427264/read#t21>
- Башляр Г. Поэтика пространства. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2014. – 352 с.
- Парк Р. Экология человека // Теория общества: фундаментальные проблемы. – М.: Канон-пресс-Ц, 1999. – С. 384-400.
- Ольденбург Р. Третье место: кафе, кофейни, книжные магазины, бары, салоны красоты и другие места «тусовки» как фундамент сообщества: пер. с англ. А. Широкаковой. – М.: НЛЮ, 2014. – 456 с.
- Петренко-Лисак А.А. Город и Пустота: Киев как столица и областной центр // Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований. – 2016. – №3-4. – С. 66-70. – Режим доступу: <http://journal-labyrinth.com/wp-content/uploads/2016/09/Petrenko-Lysak.pdf>
- Эллард К. Среди обитания: Как архитектура влияет на наше поведение и самочувствие: пер. с англ. – М.: Альпина Наблингер, 2016. – 288 с.